

Codruța-Liliana Filip

**ULTIMII EMIGRANȚI,
PRIMII EUROPENI**

Prefață:

*Cornel Radu-Loghin, Viorica Dăncilă,
Victor Negrescu, Cristian China-Birta*

© Toate drepturile sunt rezervate autorului.

Reproducerea totală sau parțială, sub orice formă, a conținutului acestei lucrări este permisă doar cu acordul prealabil scris al autorului.

PROEMA

2017

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
FILIP, CODRUȚA-LILIANA

Ultimii emigranți, primii europenii / Codruța-Liliana Filip; pref.: Cornel Radu-Loghin, Viorica Dăncilă, Victor Negrescu, Cristian China-Birta. - Baia Mare : Proema, 2017

Conține bibliografie

ISBN 978-606-8138-69-5

- I. Radu-Loghin, Cornel (pref.)
 II. Dăncilă, Viorica (pref.)
 III. Negrescu, Victor (pref.)
 IV. China-Birta, Cristian (pref.)

311/314

Cuprins

Prefață	7
I	7
II	8
III	9
IV	11
Introducere	13
O carte scrisă de trei ori în zece ani	16
I. Prima Parte: Povestiri din emigrare	19
I.1. Afimie	19
I.1.1. În loc de-nceput.....	19
I.1.2. Introducțiune în centrul de putere european.....	20
I.1.3. Pe Delacroix, la doi boi	22
I.1.4. Casa de pe Apa Sâmbetei	25
I.1.5. Abatorul	29
I.1.6. Lumina de sub umbrarul lui Dionisie	37
I.1.7. Despre euroscepticism și UE ca materie de studiu	45
I.1.8. Închisă.....	51
I.2. Ion a lui Petru' lu' Iosif din Berința	55
I.2.1. Nana Mura	55
I.2.2. Vămile succesului	56
I.2.3. Europa	58
I.2.4. Abdazah	60
I.2.5. Entreprise générale de construction	62
I.3. Nu știți că îngerii vor judeca lumea?	66
I.3.1. Noiembrie lui 2006.....	66
I.3.2. Cei ce se folosesc de lumea aceasta, ca și cum nu s-ar folosi de ea; căci chipul lumii acesteia trece.....	69
I.3.3. Dunărea Slovaciei poartă păcatul înșelăciunii până la noi.....	71
I.4. Irlandezul care mergea pe jos.....	75
I.4.1. Prețul binelui este sacrificiul	83
I.5. Cerșetorul.....	87
I.6. Sinuciderea lui Niculaie.....	92
I.7. Prostituata	100
I.8. Când venim înapoi din iad.....	106
I.9. Tatăl meu a murit în emigrare.....	107

II. Mai multe gânduri	109
II.1. 2007-2017, zece ani de mobilitate a muncii pentru România	109
II.2. Continuitate.....	112
II.3. Antreprenorii români din Belgia și câteva din problemele lor	117
II.4. Sindicatele emigranților	125
II.5. Ghid teoretic despre cum să lucrezi practic pentru incluziunea socială a romilor și de ce mă intrigă.....	127
II.6. Alegerile electorale și rolul diasporei.....	132
II.7. Lucrătorii noștri și lucrătorii lor	137
II.8. Despre nevoia conceptului de mobilitate circulară a muncii și reîntoarcere.....	149
II.9. Mamele și reîntregirea familiilor	159
II.10. Sârmă ghimpată pentru cei din țările terțe?	164
II.11. Capitalul uman fantastic al românilor din instituțiile și organizațiile europene	166
II.11.1. Ce se petrecea în 2006	166
II.11.2. Ce se petrecea în 2007.....	167
II.11.3. Ce se petrecea în 2008.....	169
II.11.4. Ce se petrecea în 2010	172
II.11.5. Exemple de bune practici în vederea consolidării angajamentului instituțional.....	174
II.11.6. Sugestii pentru 2012	177
II.11.7. Anul lui 2016 și semnificația lui 2019	179
II.12. Despre crima împotriva României și de ce suntem noi dezrădăcinați.....	179
II.12.1. “Si vis pacem, para bellum”	184
Bibliografie	189

I. Prima Parte: Povestiri din emigrare

I.1. Afimie

„Soarele-n zenit ține cântarul zilei.
Cerul se dăruiește apelor de jos.
Cu ochi cuminți dobitoace în trecere
își privesc fără de spaimă umbra în albi.
Frunzare se boltesc adânci
peste o-ntreagă poveste.
Nimic nu vrea să fie altfel decât este.
Numai sângele meu strigă prin păduri
după îndepărtata-i copilărie,
ca un cerb bătrân
după ciuta lui pierdută în moarte.
Poate a pierit sub stânci.
Poate s-a cufundat în pământ.
În zadar i-aștept veștile,
numai peșteri răsună,
pârâie se cer în adânc.
Sânge fără răspuns,
o, de-ar fi liniște, cât de bine s-ar auzi
ciuta călcând prin moarte.
Tot mai departe șovăi pe drum -
și, ca un ucigaș ce-astupă cu năframa
o gură învinsă,
închid cu pumnul toate izvoarele,
pentru totdeauna să tacă,
să tacă.”

“În Marea Trecere”, de Lucian Blaga

I.1.1. În loc de-nceput

Un glas dulce dezmiardă un început de prunc și strunele viorii îi ticluiesc viitorul. Gordona bravează și-i dă nebunia, taragotul o întărește și-i dă repeziciune. Clapele răsunatoare ale acordeonului o înveselesc iar aplauzele îi dau mândrie. Vede

pantoful unei glezne fine, dar cu pas apăsător, decis și iute îndreptându-se spre microfon.

Pruncul simte strânsoarea brâului colorat de Maramureș, fără să se simtă sufocat și se leagănă zâmbind în horea mamei. Cămașa albă brodată-n flori de vară de pe văile Lăpușene îl ascunde și-l ferește de toate relele Pământului. Poalele albe ca spuma laptelui proaspăt muls dau eleganță cu cipca lucrată de femeile din satele cu tradiție încă neglobalizate. Peste poale pruncu simte vioiciunea șortului și-a zădiei țesute-n țiară cu șiruri colorate și fire aurite de mpărăteasă.

O doină lină mângâie lumea, spălând-o de rele. Doina cu noduri, din munții Țiblesului, limpezește precum apa de munte curată natura în strălucirea soarelui de vară de pe Valea Lăpușului. Struna subțire de vioară așterne binecuvântarea strămoșilor, ridicând suflete curate la ceriuri. Trece vioara prin camera inimii, înălțând speranță și veselie. Poartă mintea-n văi parfumate și-n dulceață poamele de pe Tarniță, târâm nemuritor de basme și creație autentică.

Joacă arcușul strunele lemnului poftind la joc de-nceput și pruncul zâmbește în voia bună. Gândul dintâi și din urmă a făpturii nedovedite încă, s-a împregnat matrița pentru o viață ce va să vie, aici și dincolo, în muzica ancestrală din Maramureș. Îi va ține-n frâu pornirile diavolești amuțind Răul. A striga-o în pierzanie, a trimite chemarea înapoi, în sat însorit sub pomi înfloriți, lângă bătrânii din Sus și din Jos, din două timeteauă.

Până-n ceasul din urmă, i-or veghea drumul, chipuri luminoase de aură cerească, bunici și părinți și cântecul mamei...

Pielea luminoasă și-ntinsă de natura dătătoare de frumos scoate la iveală doi ochi migdalați și-o gură trandafirică glăsuind cântec șamanic. Silueta perfectă a unei învingătoare fragile dă o nouă viață. Și pruncul simte balsamul părului de codană și parfumul drag al mamei delicate, strigându-l.

1.1.2. Introducțiune în centrul de putere european

O intersecție imensă, linii de tramvai și tramvaiul blocat între mașini, claxoane, zarvă, îngramădeală pestriță de oameni și-o

căldură imensă care-ți tăia respirația. Se circulă intens pe toate sensurile posibile, nervos și cu pomelnice în toate limbile pământului. Șoferul de tramvai, un marocan cu o barbă de-un cot, amenință disperat să se deblocheze drumul. Nimeni nu-l bagă în seama. Un praf imens se ridică deasupra tuturor sufocând și mai abitir mințile.

Două roabe cu capete de porci împinse de muncitori echipați în alb însângerat strigă să li se facă loc cât mai rapid. Pe partea dreaptă cel puțin cinci magazine de carne, lipite bot în bot își făceau concurență unul altuia.

O babiloniadă gălăgioasă ocupă toată intersecția dinaintea celei mai mari piețe a capitalei europene întorcând privirile curioase oricărui trecător găsit întâmplător prin zona Clemenceau. Negrese în rochii înflorite, cu părul strâns sub greutatea unor noduri colorate și marocance cu fețe acoperite de privirile tuturor, răsese românești și vorbă poloneză, miros greu de bere și carne.

În stația mijloacelor de transport în comun înghesuială maximă. Coșurile de gunoi anexate nu mai prididesc să ție resturile menajere.

Pe partea stângă stă falnic tricolorul românesc. Nou veniții rămân cu ochii căscați la adunătura ce-și mână heredia fără să-i pese de stratul de gunoi pe care-l călca sau de îmbâlceala celor ce mai tăiau calea, împingându-se cu bagaje și dând din coate în spatele tuturor. Vitrinele atârătoare de cârnați și șuncă atrăgeau frenetic mulțimea flămândă a Bruxelles-ului. Casele decolorate, murdare și înghesuite, lipite straniu una de alta. Oamenii se chinuiesc să treacă cu cărucioare, plase și genți pline de cumpărături, unele imense precum cele împletite puternic din fire de rafie. Din șaretele pe roți atâră frunze mari de leuștean și cozi de ceapă verde, câini îmbrăcați în carouri roșii-albastre, decorați cu fundițe prinse-ntr-un smoc de păr în vârful capului și plimbați cu grijă de cupluri vârstnice uitate de nepoți. Câte unul mai curajos bate răgușit la vecinii de șaretă.

«Mortii tăi de țigan, treci odată!» se aude nervos pe cel care a condus pe cei 2000 de km de acasă până în inima politică și civilizată a Uniunii Europene. «Țiganul» era un marocan al Belgiei

pe care românii îi vedeau cu la fel de mult drag cu cât îi vedem noi pe țiganii noștri.

«Foai, așe îs de sătul de ii, mă!» și-si încordă mușchii gâtului a bătaie. «I-o adus aicea să le facă metrouurile, și-amu își dau pumni în cap că nu mai pot scăpa de ei! Așa le trebe! Am auzit de-un primar că i-o mutat la marginea orașului, undeva în România... ați auzit și voi? Și cică s-ar fi ofticat ăștia de la UE. Ferească Dumnezeu! Păi trebuia să-i mute lângă Comisia Europeană să vadă, îi bine?»

"Nu, măi, o fo bai că de ce le-o făcut zid", zise Paul încet.

"Ăla-i baiu? Pai cum să nu le facă dacă îmblă despuiți? Știi ce cred io? Ar trebui să-l picteze, ei artiști țigani, romi, în culorile obiceiurilor lor. Să vezi cum n-ar mai fi bai, ar fi atracție turistică."

Au început să se cotească de răs și înghesuială. Trecuseră vămile și o bună bucată europeană, înghesuiți în număr de cinci într-o mașină mică. În urma lor ceriul înstelat anunța viitor luminos, plătit cu emoție și șpagă la fiecare 90 de zile, potrivit datinii unei țări fără căpătâi.

Au ajuns la ziuă, când soarele-ți arată praful celor mai mici unghere. Prin parbriz, un cer împânzit de ciori și-un pământ țesut din toate națiile, noul meu cartier, în inima celei mai mari piețe din Bruxelles, capitală europeană.

De după perdelele și draperiile murdare, trase dezordonat, se simt priviri curioase și nebune cu limbi de neînțeles și foarte aprige. Trei stropi îi grăbesc, umbrind cerul. Trage după ea o valiză grea, cu oboseala și impresia unei lumi neprimitoare. Strânge suflet înlăcrimat de îndoială și-apleacă ochii înspre betoanele gunoiate.

I.1.3. Pe Delacroix, la doi boi

O scară îngustă, rașchetată, emană miros de mâncare felurită, întorcând stomacul. Cândva fusese tapetat cu roz, plămâniu. La ultimul etaj, la patru, duhnesc sacii de gunoi scoși pe palier de vecini. Vasile suduie răspicat: "- Bă, i-am zis de o mie de ori, să scoată dracu' pubela în stradă. Țigan împutit! O să-i zic la Malec."

Dincolo de ușa slabă de lemn scârțâit, un apartament spațios, cu două camere, îi aștepta tăcut. Pereții galbejiți, lasau semnele nevoilor la iveala zilei. Lasă bagajul din mână și trage sub ea un scaun rupt, ieșit din șuruburi și-ndrăznește să-și tragă sufletul în zare. Nu o sperie mizerabila sărăcie, o știa de multă vreme. Bucăți de placaj vopsit în verde serveau de mobilier de bucătărie.

Un frigider găsit în stradă și două televizoare la fel de bine primite înlesneau traiul. Deasupra mesei, pe-un perete galbejit o cruce amintea credința.

Prin geamul de la bucătărie priveleştea cartierului din Anderlecht impresionant. Casele-s disproporționate, îmbrăcate-n cenușa vremii, întristate sub cerul gol al Bruxelles-ului. Parcă ar recunoaște muza unor scrieri de Balzac sau Hugo. Hornurile fumegând cheamă unor serii de Balzac sau Hugo. Hornurile drumui stă nemișcată o fată-n haine ponosite, cu păr galben. În picioare două ghețe scâlțâite anunță primii stropi de ploaie.

Îi este frig și plouă de cură, nimeni nu o vede, și alungă năluca.

Din bucătărie se intră pe-o ușă cu ochi șugubăț și lipsit de intimitate în baie, pe balcon. Surâde, că și mama ei mutase mândră bucătăria închizând balconul, dar încă nimeni nu s-a gândit să-și mute podoarea-n văzul lumii. Trage de-o lature bucata de cârpă întinsă pe-o ață din fereastră ușii și se-ntinde peste pervaz. O imensă hală acoperită de rugină și stoluri de ciori se-ntindea pe lângă canalul lipsit de viață din apropierea Clemenceau.

"- E piața, e abatorul", o lămurește Paul.

E încă tânăr, deși plecase din România atunci când cei mai mulți își trăiau zbuciumat adolescența. Are o privire tristă dintr-o maturitate timpurie, forțată de nevoi. Este echilibrul depărtării sale, soț peste ani de trecere prin viață și cunoaștere a ceea ce va să vină. În ochi îi citești modestia și cuminenția, în palme munca grea.

A luat-o de-acasă fără să-i promită nimic altceva decât iubire. Afimie a lăsat în urmă o viață de huzur, în ciuda sărăciei. Nu scârțâiala unor strune prefăcute, nu vorba mieroasă și privirea mincinoasă, ci muzica și viața unei culturi îngrijite și curate... o

Reavea la îndemână, în sânge. Îi curgea prin toate venele și-i ardea toate măruntaiele, o-nălța la cer, și o alina pe nori de bucurie sublimă. I-a fost dată dar, nevinovat și natural, tradiția unor oameni blânzi și harnici, cu voie bună și cu Iisus în vorbă. I s-a părut atât de firesc să cunoască vara parfumată ca mierea de albină, iarna greu cuprinsă de nămeți, primăveri cu ghiocei și brândușe-n colțul casei, și-o toamnă aducătoare de roade. I-au spus că trebuie să meargă la biserică duminică de duminică, să zică rugăciunile dimineața și seara, să mulțumească lui Dumnezeu pentru bucate, să țină post și să se roage pentru familia sa. Să facă bine să învețe, să nu fie obraznică cu părinții, să nu iubească pe mulți, și să joace frumos, o învățată din bătrâni, cu sunete energice de trezire la viață. I-au arătat că e mai bine să ducă un trai simplu, fără vanitate și că e bine să-și ajute semenii. Fata cobora dintr-un loc de lângă Rohia, unde sălășluia Hristos.

Afirmie colindă și-acum prin Europa alegând cele bune de cele rele precum nisipul de aur, cărând în spate povara grea a moștenirii prin cetățile globalizării. De-atunci șamanii ei se sting, mocnind deopotrivă și lumina flăcării sale. Prin geamul alintat de-un bec slab de lumină, noaptea-i fermeca visele Afimiei. Vede dinaintea cășii la Șofronu' lu' Lupuc, la nucul rămas ciunt și leagănul destrămat, odată cu ieșirea ei din Rai. Fântâna a secat și prunii și-au uscat crengile peste bancă. Ei au rămas urme ale Raiului de altă-dată. Diacu în biserică mai aduce aminte popii numele celor vii și numele celor morți, umbrele celor lăsați acasă. Ațipește Afimia supărată la gândul că nu știe ce s-a alege cu Anuca.

Fata a nimerit mai străină între români decât printre străini, pierduți și dezrădăcinați de bună-voință de-acasă.

Paul muncea dintotdeauna în construcții, prietenii și cunoscuții care vizitau casa lor erau oameni care răzbeau în sectoarele nedorite de belgieni: curățenie, la îngrijit de copii și bătrâni și prin construcții. Și nici așa, în meserii nevrute de-o civilizație, administrația publică nu rânduia deschiderea pieței. Era în 2004 când România stăruia, candidată la familia europeană.

1.1.4. Casa de pe Apa Sâmbetei

Nu prea le-a plăcut gândul ei de instruire școlarizată pentru fuzionarea cu țara gazdă și Europa. Generația aceea de emigranți era închistată în ghetoul suburbiei sărăcicioase, cu șanse puține de depășire a condiției umile. Nimeni nu credea în nimic altceva decât în bani. Puțini, câștigați din greu, la negru, banii erau pentru o casă și-o mașină în țară. Calculați la sânge, fără prea multe pretenții, cu buget strategic pentru un anume soi de mâncare, într-o chirie ieftină și în nici într-un caz la coadă la spectacol.

În mentalul tuturor se aciuase bine ideea că trebuie să rămână la limita societății adoptive, fiindcă oricum nu avea nici rost, nici șansă că vreunul dintre cei veniți să parcurgă un altfel de drum, unul normal, european, demn. Au plecat cu fruntea plecată și așa au ținut-o o bună bucată de vreme. Să fi rămas sechelele comunismului, a regimului totalitar ce-a încuiat mințile oamenilor, să trebuiască timp și educație până când mentalitatea își va găsi cursul firesc?

Care-i normalitatea de care trebuie să ne bucurăm? Este oare aceasta accesibilă atât de ușor?

Asimilarea limbii este primul pas. Într-o oarecare măsură au înțeles atunci că este esențial, dar cercul discuțiilor închise, numai pântre cei plecați, nu prea ajută. Viața aproape subterană, ascunsă de legalitate nu-ți dă acces la cele mai esențiale, cele mai normale lucruri ale cotidianului. Atunci mai afli încă o dată că nimic nu-i un simplu dat în lumea asta. Britanicilor le este frică de bunăstarea cu care s-au învățat, că poate n-or progresa tocmai din pricina că au acces la tot ceea ce le trebuie. Comunică, transmit, așa cum se cade să facă o comunitate. Ei cred că liniștea de peste 1000 de ani de care s-au bucurat le-a clădit țara și se tem că tot asta le-o poate dezechilibra. Dacă lor le este frică de propriul succes, cum să simtă românii?

E drept că primează goana după avuție, întrecere obsesivă până la cele mai negre gânduri ce otrăvesc sufletul omului. Cei mai mulți au plecat mânați de nevoi. Și lipsurile își pot fura sufletul.

Respect "Nu este patimă mai otrăvitoare ca invidia", spunea Sf. Vasile cel Mare. Din invidie Lucifer, îngerul strălucitor și-a pierdut locul în Rai, pizmuind fericirea primei perechi de oameni.

Asta și luarea în derâdere a tuturor celor care binevoiesc să-și folosească dramul de minte sunt simțăminte grele, dar omenști. Și noi, la fel ca alții, ne lăsăm învăluiți de ele.

Printre prietenii lui Paul se numără și Victor Maieru, de-a lu' Mărie a lu' Făgădari. Venea dintr-o comună unde Bistrița lui Voiculescu încă revarsă temător apele amintind de duhul lostriței. Părinții săi erau pescari, dar el nu avea tragere deloc. Luase în schimb din poveștile și scornirile vesele ale pescarilor, păstrând accent puternic de-acasă când le spunea cu har, până noaptea târziu.

Victor a plecat copil necăjit, sătul de-un sat pustiu și-un oraș din apropiere din care singura fabrică ceaușistă mai producea vegetație sălbatică. În urma a lăsat o căsuță de voioagă, pe Valea Sâmbetei. Cu draniță și geamuri mititele de lemn, văcalița-n mieru și cu flori în glastră, era căsuța biscuit dulce pentru el, părinții și alte două surori și trei frați. În tindă pământ, în camere podele cusute-n cuie de-un bunic îndemânos. Paturi strâmte de-o persoană, hodineau câte doi. Baia la lighean și toaleta afară, langheț. Viață grea, haine puține, trai îndestulat după cum da balta pește și după cum oferea Bujoara lapte.

Povestea trăgând cu poftă din țigară, cum pe vremuri, cu mare chin, ai lui au luat un aragaz pe butelie și-un televizor de Crăciun. N-ajungea nimeni să vadă nimic de fete, că depanau telecomanda încontinuu în lumea magică a telenovelelor. Râdea Victor, vesel, pe sub mustață, glumind pe seama lor.

"Mama făcea tocana la aragaz, tata sta mândru c-o mai făcut orice și anul ăsta."

"Măi, îmi era greu de înțeles totul. Nu-mi aflam locul, nici liniștea. Satul, cât a mai rămas, sta să se-mburde. Oftam de grija plecării, știind că-i vremea amu să-mi aflu un rost. Aveam nevoie ge' bani, ge' avere... eram cinerel..."

"Când am lăsat în poartă părinți, frați și surori nici n-am simțit supărare..."

A luat a plânge-n singurătatea emigrării abia când s-a aflat singur între străini.

Pe Victor l-a așteptat țara adoptivă la fel ca pe ceilalți, cu un cartier mizerabil, din ghetoul dedicat emigranților lucrători ale muncilor nedorite de nimeni.

S-o apucat Victor să-și rupă spate tânăr prin reconstrucția vilelor de lux și a apartamentelor din stimabila sa țară gazdă.

A prins încet a învăța limba, a-și face prieteni, a cunoaște orașul. Suna mereu acasă, se stricase și televizorul și aragazul, le-a luat altele. A schimbat acoperișul și le-a dat bani să-și facă baie și toaletă în casă. Și-a ajutat surorile să meargă la facultate, a plătit leșirea la pensie și spitalizările părinților. Și-a însurat frații, nășindu-i, într-o zi cu o fată, în altele cu alta. Mama lui Victor s-a rugat pe patul muribund să facă bine să se așeze la casa lui, să-și ia și el nevastă, să facă prunci, ca toți oamenii, că-i destul amu.

A rămas cu gândul la mama sa. A aflat-o pe Octavia, o femeie frumoasă, gospodină și s-a însurat cu ea. Modești amândoi, într-o chirie sărăcăcioasă din același cartier de ghetou, la două case distanță de Afimie.

Într-o primăvară au turnat fundația la casă, în satul lor de pe Valea Sâmbetei. La fiecare două luni trimeteau bani de cărămidă, și-ntr-un an au ridicat frumusețe de clădire cu etaj și mansardă cum au văzut în țara gazdă. În cinci ani lungi și lați, Victor și Octavia și-au spălat ochii obosiți de muncă la vederea casei.

Minunată, albă, cu muscate roșii-n glastră, în loc cu verdeață pe Valea Sâmbetei, stă și-acum casa lui Victor și a Octaviei. Dintre cărămizi mai iese o tulpină tânără. În pod păianjenii și-au țesut covoare nepământene.

Ei n-au mai venit acasă. Părinții sunt hodiniți în cimitirul din Dealu' Mare, frații și surorile la casele lor, pe alte văi. Le-o ajutat să se facă gazde de păuni, țin câteva zeci și din penelile lor fac clopuri înstruțate. Nu știu ce chinez le duce în țara lui, în România nu-s de trebuință la nimic. Mai le pun feciorii la joc, da' rar. Cozile de păun, crescute în timpul iernii, se taie cu foarfeca primăvara, înaintea Paștilor. Pentru confecționarea unui struț de păun

Refecioresc sunt necesare 2-3 cozi, care înmănunchiază 300-500 de bucăți de pene. Chinezul vine în tăt anul să vadă cum se fac clopurile, i-i tare dragă tradiția asta veche de vreo sută de ani.

Victor și Octavia stau și-acum în chirie, în țara adoptivă. Când mai vin pe-acasă dorm în casa părintească, că li dor. Octavia face tocană la aragazul pe butelie și spală blidele la robinet, afară, ca și-n copilărie. E fericită să regăsească aceleași vechi blide, linguri și furculițe cu care mâncau laolaltă.

"Mai dohănesc ușor pe prispă, cu ochii la poarta plină de speranță, pe care-am ieșit cu zece ani în urmă." Oftează... "Zici că m-am stricat de cap, de multe ori ieu pă mine cănaci cu bumbi, cureaua drucălită și mă uit pă drum în sus, să văd pă cine mai recunosc..."

Am un chimir de la stră-stră-stră bunicul, o vrut chinezul să mi-l cumpere cu 10.000 de euro. N-am vrut să i-l dau. L-am întrebat de ce îi place și mi-a ținut un curs despre propria mea tradiție, tu-ți dai seama? Vezi că îi făcut din piele rezultată din argăsirea vegetală și are pe el romburi, pași, cercul, semicercul, câteva plante: laleaua, ghinda, frunza, trifoiul, spicul, cireașa, strugurele, o coadă de pește, inima, cârligul, și steaua. No, și el știa toate astea. Mni-o zis că se mai află și la Maramureș și că va căuta și-acolo că nu știu ce asemănări a găsit cu poporul norvegian și obiceiurile de peste Deal... Mă mir cum de-i pasă? Oare face bani din asta?"

Canapeaua spârtecată din salon primea mulți oaspeți precum Victor, cu trăiri aprinse, despre dezechilibre. Era adunarea generală sâmbătă de sâmbătă, la depănat de amintiri și uneltit viitorul țării, mai cu ură și grozăvie inocentă, mai cu bucurie.

Își perindă p-acolo durerea și Genuca de la Chintelnic, o femeie frumoasă și cu glas hotărât, trecută prin vârtejul sclavului în casă mai ceva ca iobagii după înfrângerile suferite în fața Imperiului Otoman. Lucrase mulți ani, la negru, niciodată beteagă, femeie-n casă-ntr-un castel la o bătrână cu mintea rătăcită. Din crițarii strănși își cumpăraseră un apartament la oraș, în România. O rugase pe mama ei să îl ia pe numele său, că n-avea

un leu declarat și se temea. Asta-i frica mereu, manca-o-ar jelea! Nu știe nime' di ce temea.

Cu acte încheiate la prea cucernicul notar, Genuca s-o trezit că proprietarul vânduse unei alte domnițe același imobil și după misterioasa pricepere a unei judecătore, actul de vânzare-cumpărare semnat de mână avea forță juridică mai mare decât cel autentificat la notar. De-atunci și până în zilele noastre Genuca a mai cheltuit o avere agonisită tot prin sclavie pentru scârba avocaților ce n-au reușit s-o deslușească.

"Nu să poate, nu să poate... ce mni-o făcut iei mnie... Afimie, banii mnei munciți..."

Își trecea mână îngrozită prin par, asudând de durere. Avea peste 40 de ani și chiar așa necăjită părea de neclintit.

"Până oi pune mâinile pă tept, și nu m-oi lăsa, nemernici! O cumpărat judecătore, tribunalu' tăt. I-oi da la presă, să vie peste lei, nemernici, nu le-a ajută Dumnezeu! Dumnezeu!" Sughită și-și trage răsuflarea cu ochii fără văz de supărare. "I-am spus și la mama, Afimie, să nu-l cumpere de sărbătoarea Hâzilor, că-i sămnrău... Că ies tinerii la noi pe ulițele satului mascați, care de care mai urâți. Zic bătrânii ca umblă cu "moartea" prin sat. Și mama l-o luat atunci, în Ajun de Bobotează..."

"Afimie, da' să facem un dosar acolo la Strasbourg, ce zici? Nă-mi facă dreptate străinii, că ai mnei îmi fură banii munciți de-amar. Afimie, atâta am lucrat că n-am văzut cum o trecut anii și n-am un prunc să-mi zică mama... Și ei mă batjocoresc, niște iuzi... n-ar ave noroc la el..."

1.1.5. Abatorul

Prima ieșire-i la piața din apropiere și-apoi la magazinele alimentare. Deschisă timp de trei zile pe sfârșit de săptămână, piața din Anderlecht adăpostește și abatorul, plin cu carne de toate soiurile, la prețuri minime.

«Allez, un euro, madame!» strigau marocanii, spaniolii, portoricanii și flamanzii deopotrivă. Și vând și-acum la îngrămădeală, pe o parte toate soiurile de legume, fructe, brânzeturi, iar pe altă parte, lenjerii de pat, încălțăminte, vase,